

Weerzien met Zambia

In augustus 1971 kwam ik in Zambia aan om gedurende zes maanden als student-assistent aan de School of Engineering van de Universiteit van Zambia te gaan werken. Sindsdien ben ik er niet meer terug geweest, maar altijd benieuwd gebleven hoe de School of Engineering zich zou hebben ontwikkeld. Omdat wij kort na de oprichting van Zambridge-Senanga deze stichting zijn gaan steunen, lag een gecombineerd bezoek aan de universiteit en Senanga voor de hand. Dat tussen Lusaka en Senanga het Kafue National Park ligt en dat je daar 'en route' een kort verblijf kunt hebben, maakte de combinatie alleen maar aantrekkelijker.

Het is een weerzien met gemengde gevoelens geworden. Destijds was ik al onder de indruk van de vriendelijkheid en openheid van de Zambianen en die waren gelukkig in het geheel niet veranderd. Maar het bezoek aan de universiteit maakte ons, Petra mijn vrouw en ik, minder vrolijk. Het terrein en de gebouwen waren slecht onderhouden en de administrateur van de School of Engineering, die ons rondleidde, maakte er geen geheim van dat er eigenlijk aan alles een tekort was. Zelf constateerde ik dat het laboratorium nog steeds dezelfde tweede hands apparaten van 40 jaar geleden bevatte. Wel hebben ze die al die tijd dus aan de praat weten te houden.

In mijn tijd was er een mensa waar studenten de maaltijd konden gebruiken. Die was opgedoekt. Ze moeten nu zelf hun potje koken. Mijn oude kamer, de wasruimten en toiletten in de studentenflat, waar ik destijds verbleef, waren zeer verwaarloosd, stuk en kapot, evenals de trappen naar de centrale bibliotheek en tal van andere zaken. De aandacht van de overheid voor de universiteit is beperkt. De vorige president besteedde daar wel aandacht aan, maar is helaas te vroeg overleden. Over de nieuwe president Michael Sata hoorden wij vrijwel unaniem, "Hij praat wel mooi, maar of hij ook wat gaat doen weten wij niet". Geen daden maar woorden. Ook Lusaka zelf was er niet mooier op geworden. Ook hier slecht onderhoud en weinig planning. Een voortdurende verkeerschaos en zeer schrijnende verschillen tussen arm en rijk. Prachtige nieuwe shoppingmalls, waarin de Zambianen, die we daar aantreffen over het algemeen diverse kilos zwaarder waren dan de Zambianen, die je massaal langs de weg ziet lopen, fietsen, of werken. Grauwe sloppenwijken, waarin je kinderen ziet spelen waarvan je je afvraagt, wat moet daarvan worden?

Het platteland is in die veertig jaar vrijwel niet veranderd. Gewoon lemen hutjes met een rieten dak, een put om water uit te halen en nauwelijks elektriciteit. Wel zie je overal mensen met een mobieltje. Ook qua landbouw is er weinig veranderd. Is de grond verarmd, dan brand je gewoon een ander stuk van de bush af waarop je met de activiteiten verder gaat. Het gevolg daarvan ontbossing, verdere erosie en op termijn woestijnvorming, wordt daarbij op de koop toe genomen.

Ons bezoek aan Senanga was hartverwarmend. We maakten kennis met Rose Kalaluka en Mike Mutti, van het lokale bestuur van de stichting, die ons uitnodigden de volgende dag het Senanga Orphan Day Center (SODC) en de Maxanaeschool te bezoeken. Als eerste bezochten wij het SODC. Dat ligt een stukje buiten Senanga op een zandvlakte, met een enkele grote boom. De school bevat op dit moment 9 lokalen voor de 572 leerlingen in gebouwen van steen met golfplaatdaken. De headmaster ontving ons en vertelde vol trots over de ontwikkeling van de school. Dat er al enkele leerlingen zijn doorgestroomd, inmiddels een groot aantal leerkrachten een vaste aanstelling heeft en dat er verder stagiaires waren om de gaten op te vullen. De pomp, die niet zolang geleden geïnstalleerd is, was in werking en werd druk gebruikt. Een probleem is dat de elektriciteitsmaatschappij nog steeds geen draden heeft doorgetrokken, ondanks dat daarvoor maar drie palen nodig zijn. Een jaar geleden is daar al opdracht toe gegeven. De tien computers kunnen daardoor helaas niet worden gebruikt. Het

onderhoud van de school behoeft aandacht. Diverse ramen waren stuk en ook het meubilair verdient aanvulling. De leerlingen zitten vrijwel bovenop elkaar te werken. Ook was er die dag door geldgebrek geen eten voor de leerlingen, terwijl dat toch een wezenlijk onderdeel van de functie van de school is. We zijn iedere klas door geweest, waarbij we in iedere klas een speciale ontvangst kregen: toespraakjes, zang en dans. Ontzettend hartelijk.

Na deze prachtige ontvangst gingen we door naar de Maxanaeschool, waar we eenzelfde hartelijke ontvangst kregen. In een keurig carré stonden de kinderen voor de school opgesteld en zongen ons een welkomstlied toe. Daarna wilde ieder van de ca. 250 kinderen ons de hand schudden en aanraken. De school bestaat nu nog uit slechts een lemen gebouw met een rieten dak. Geen glas in de ramen en vrijwel geen meubilair. Alleen de hoofdonderwijzeres wordt betaald. De rest van de onderwijzers, de koks en nachtwaker zijn vrijwilligers. Naast de huidige school, die in gebruik blijft, is een nieuwe stenen school in aanbouw. De drie lokalen daarvan zijn al opgetrokken, maar het dak en de afwerking, inclusief de elektriciteit moeten nog worden aangebracht. Hopelijk zal het lukken hiervoor met hulp van de Wilde Ganzen voldoende geld bijeen te krijgen.

De ontvangst die wij hier genoten met zang en dans en een heerlijke lunch was net zo motiverend als bij het SODC. Wij schaamden ons dat wij van een heerlijke lunch zaten te genieten terwijl de leerlingetjes toekeken. Maar gelukkig was er voor hen die dag wel een maaltijd nchima aanwezig. Het hoofd van de school en de dochter van initiatiefnemer Max Mututwa hielden ieder een inspirerende toespraak, over de noodzaak van onderwijs en ontwikkeling. Wij konden dat alleen maar beamen. Als iets ons duidelijk geworden is, is het dat verdere steun van beide scholen noodzakelijk en doeltreffend is. Het bezoek heeft ons daartoe extra gemotiveerd.

Petra Hegger
Jaap van Meijgaarden

juni 2012